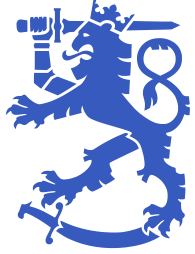

Tietoiskut käynnissä olevista
uudistuksista

Sote-uudistus

Satu Karppanen
neuvotteleva virkamies,
sosiaali- ja terveysministeriö

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistaminen

4.11.2021

Sote-uudistus

Hallitusohjelma – Osallistava ja osaava Suomi

Kestävän talouden Suomi

Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi

Suomi kokoaan suurempi maailmalla

Turvallinen oikeusvaltio Suomi

Elinvoimainen Suomi

Luottamuksen ja tasa-arvoisten työmarkkinoiden Suomi

Oikeudenmukainen, yhdenvertainen ja mukaan ottava Suomi

Osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden Suomi

Suomi 2030 on sosiaalisesti,
ekologisesti ja taloudellisesti
kestävän kehityksen yhteiskunta.

Sote-uudistus

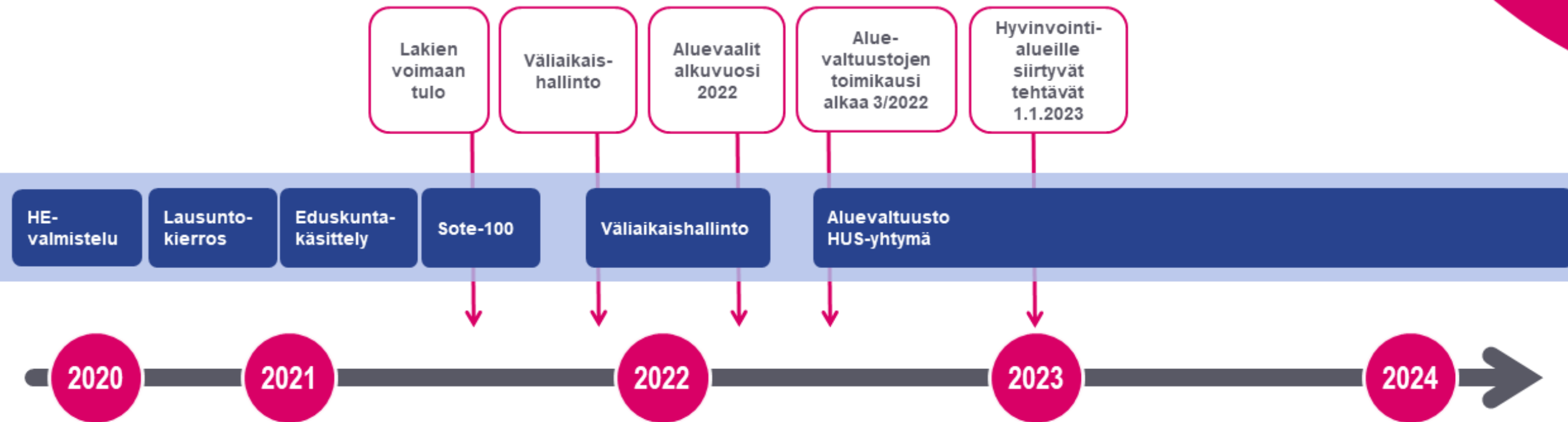
Sote-uudistus

Sote-uudistuksen tavoitteet

- Kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja
- Turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveystalvet palvelut kaikille suomalaisille
- Parantaa palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta erityisesti perustasolla
- Turvata ammattitaitoisen työvoiman saanti
- Vastata yhteiskunnallisten muutosten mukanaan tuomiin haasteisiin
- Hillitä kustannusten kasvua
- Parantaa turvallisuutta

Sote-uudistuksen aikataulu 2020-2024

Palvelujen
kehittäminen

Tulevaisuuden sote-keskus -ohjelman kehittämishankkeet 2020–2023

RRF-hankkeet 2022–2025

Rakennemuutostusta koskevat kehittämishankkeet 2020–2021

Muut kehittämishankkeet 2020–2022

Sote-uudistus

Uusi rakenne

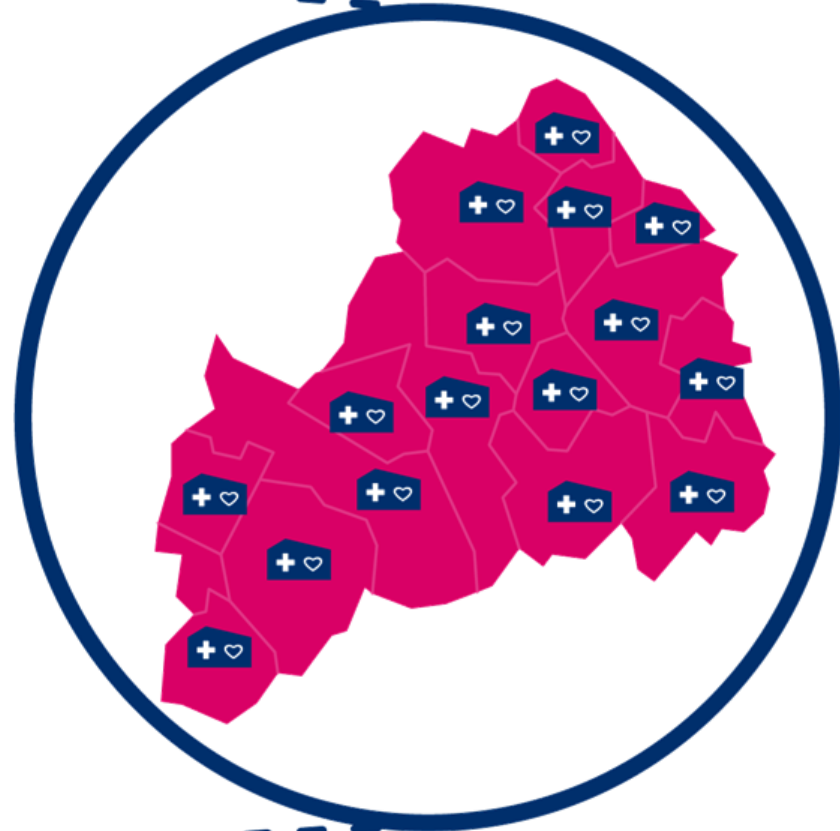
Sote-uudistus

Hyvinvointialue: yksi päätöksenteko, johto ja rahoitus

Hyvinvointialue

- Perus- ja erityistason palvelujen järjestämis- ja tuottamisvastuu yhdellä järjestäjällä
- Yksi järjestäjä mahdollistaa toiminnallisen integraation ja toiminnalliset uudistukset
- Järjestäjällä vastuu palvelujen yhteensovittamisesta ja palvelukokonaisuuksista
- Mahdollisuus kohdentaa voimavarat tasaisesti
- Pelastustoimi on soten kanssa rinnakkainen, itsenäinen toimiala

Uusi hyvinvointialuerakenne 1.1.2023

Rakenne nyt

195

22

195 sosiaali- ja terveydenhuollon
organisaatiota
+ 22 pelastuslaitosta

Uusi rakenne

22+1

22 sosiaali- ja terveydenhuollon
sekä pelastustoimen järjestäjää
+ HUS

Soten työnjako 1.1.2023

Valtio

- rahoitus
- ohjaus

22+1

sosiaali- ja
terveydenhuollon
sekä pelastustoimen
järjestäjää + HUS

5

yhteistyöaluetta
työnjako erityistason
palveluissa

Julkiset palvelut vahvassa roolissa
Yksityiset ja kolmas sektori täydentävät

Hyvinvointialueen hallinto

Hyvinvointialueen hallinto

- Hyvinvointialueet ovat julkisoikeudellisia yhteisöjä, joilla on alueellaan **itsehallinto**.
- Aluevaltuusto, aluehallitus ja hyvinvointialuejohtaja johtavat hyvinvointialuetta kokonaisuutena ja sen asukkaiden etujen mukaisesti.
- Hyvinvointialueen ylin päättävä toimielin on vaaleilla valittava **aluevaltuusto**. Valtuusto päättää tarkemman organisaatorakenteen.
- Muut lakisääteiset toimielimet ovat **aluehallitus, tarkastuslautakunta** sekä **kansalliskielilautakunta** ja **saamen kielen lautakunta**.
 - Laissa hyvinvointialueesta säädetään hyvinvointialueiden hallinnon ja talouden hoidosta ja tarkastuksesta sekä asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamiskeinoista.
 - Sääntely on pitkälti yhdenmukainen kuntalain kanssa. Poikkeuksia mm. rajattu yleinen toimivalta, investointiohjaus, lainanottovaltuusmenettely, toimitila- ja kiinteistöhallinnon osaamiskeskus ja valtiontalouden tarkastusviraston tarkastusoikeus.

Aluevaltuusto

- Hyvinvointialueella on aluevaltuusto, joka vastaa hyvinvointialueen toiminnasta ja taloudesta sekä käyttää hyvinvointialueen päätösvaltaa.
- Aluevaltuusto on hyvinvointialueen **korkein päättävä elin**.
- Yksittäisillä edustajilla on mahdollisuus saada haluamiaan asioitaan vireille.
- Valtuusto päätöksillään joko hyväksyy tai hylkää aluehallituksen esitykset.

Aluehallitus ja tarkastuslautakunta

- Aluehallituksessa on vähemmän edustajia kuin valtuustossa.
- Aluehallitus **johtaa hyvinvointialueen toimintaa, hallintoa ja taloutta.**
- Kaksikielisillä hyvinvointialueilla (*Itä-Uusimaa, Länsi-Uusimaa, Keski-Pohjanmaa, Kymenlaakso, Pohjanmaa, Vantaa-Kerava, Varsinais-Suomi + Helsinki*) tulee olla myös kansalliskielilautakunta.
 - Lautakunnan jäseniksi valitaan hyvinvointialueen kielivähemmistöön kuuluvia henkilöitä. Lapin hyvinvointialueella tulee olla saamen kielen lautakunta, jonka jäseniksi valitaan saamenkielisiä henkilöitä.
- Muut toimielimet ovat hyvinvointialueen päätettävissä.
- Aluehallituksen sekä tarkastuslautakunnan ja muiden lautakuntien jäsenet valitaan kesäkuussa pidettävässä aluevaltuuston kokouksessa eli **aluehallituksen jäsenet valitsee aluevaltuusto.**

Hyvinvointialuejohtaja

- Hyvinvointialuejohtaja johtaa aluehallituksen alaisena hyvinvointialueen hallintoa, taloudenhoitoa ja muuta toimintaa.
- Hyvinvointialuejohtajan valitsee aluevaltuusto.
- Hyvinvointialuejohtaja voidaan valita joko toistaiseksi tai määräajaksi ja hän on virkasuhteessa hyvinvointialueeseen.
 - Jos hyvinvointialuejohtajan johtajanvaalissa kukaan ei ole saanut yli puolta annetuista äänistä, toimitetaan uusi vaali kahden eniten ääniä saaneen välillä. Tässä vaalissa eniten ääniä saanut tulee valituksi.
- Hyvinvointialueen ja hyvinvointialuejohtajan on tehtävä **johtajasopimus**, jossa sovitaan hyvinvointialueen johtamisen edellytyksistä.

Hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimet

- Aluevaltuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista ja menetelmistä.
- Hyvinvointialueelle asetetaan
 - **nuorisovaltuusto tai vastaava nuorten vaikuttajaryhmä**
 - **vanhusneuvosto**
 - **vammaisneuvosto**
- Aluehallituksen on huolehdittava vaikuttamistoimielinten toimintaedellytyksistä
 - Mahdollisuus vaikuttaa hyvinvointialueen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan, joilla on tai joilla vaikuttamistoimielin arvioi olevan merkitystä palveluiden kannalta
 - Vaikuttamistoimielimet tulee ottaa mukaan osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen hyvinvointialueella

Asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuudet

- Asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa hyvinvointialueen toimintaan.
- Osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää:
 - järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä asukasraateja
 - selvittämällä asukkaiden ja hyvinvointialueen palvelujen käyttäjien mielipiteitä ennen päätöksentekoa
 - valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia hyvinvointialueen toimielimiin
 - kehittämällä palveluja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa
 - järjestämällä mahdollisuuksia osallistua hyvinvointialueen talouden suunnitteluun
 - tukemalla asukkaiden sekä järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua.
- Asukkaita on kuultava keskeisesti heidän elämänsä ja arkiympäristöönsä vaikuttavissa päätöksissä.

Aluevaalit

Aluevaalit

- Hyvinvointialueen ylintä päätösvaltaa käyttää aluevaltuusto, jonka jäsenet ja varajäsenet valitaan aluevaaleilla.
- Aluevaltuuston toimikausi on neljä vuotta ja se alkaa vaalivuoden kesäkuun alusta. Aluevaalit toimitetaan **välittöminä, salaisina ja suhteellisina**. Kaikilla äänioikeutetuilla on yhtäläinen äänioikeus.
- Hyvinvointialue muodostaa yhden vaalipiirin, eikä hyvinvointialuetta jaeta sisäisiin vaalipiireihin.
- Helsingin kaupunki ei ole hyvinvointialue eikä kuulu mihinkään hyvinvointialueeseen eikä siellä siten toimiteta aluevaaleja.

Aluevaalien aikataulut

- Ensimmäisten aluevaalien vaalipäivä on sunnuntai **23.1.2022**. Tämän mukaisesti vaalien muut tärkeät ajankohdat ovat seuraavat:
 - vaalirahoituslain mukainen kampanja-aika alkaa: 23.7.2021
 - aluevaltuuston koon määräävä hyvinvointialueen asukasluku: 31.8.2021
 - äänioikeusrekisterin tietojen poimintapäivä (millä hyvinvointialueella kukin on äänioikeutettu): 3.12.2021
 - ehdokashakemusten jättäminen aluevaalilautakunnalle: viimeistään 14.12.2021 ennen klo 16
 - aluevaalilautakunnat vahvistavat ehdokasasettelun (ml. ehdokasnumerot): 23.12.2021
 - äänioikeusrekisteri lainvoimainen: 11.1.2022
 - kotiäänestykseen ilmoittautuminen päättyy: 11.1.2022 klo 16
 - ennakkoäänestys kotimaassa: 12.–18.1.2022
 - ennakkoäänestys ulkomailla: 12.–15.1.2022
 - aluevaalilautakunnat vahvistavat aluevaalien tulokset: 26.1.2022
 - valtuustot aloittavat työnsä: 1.3.2022.
- **Aluevaalit toimitetaan samanaikaisesti kuntavaalien kanssa vuodesta 2025 alkaen.**

Hyvinvointialueen järjestämisvastuu

Sote-uudistus

Hyvinvointialueen järjestämisvastuu

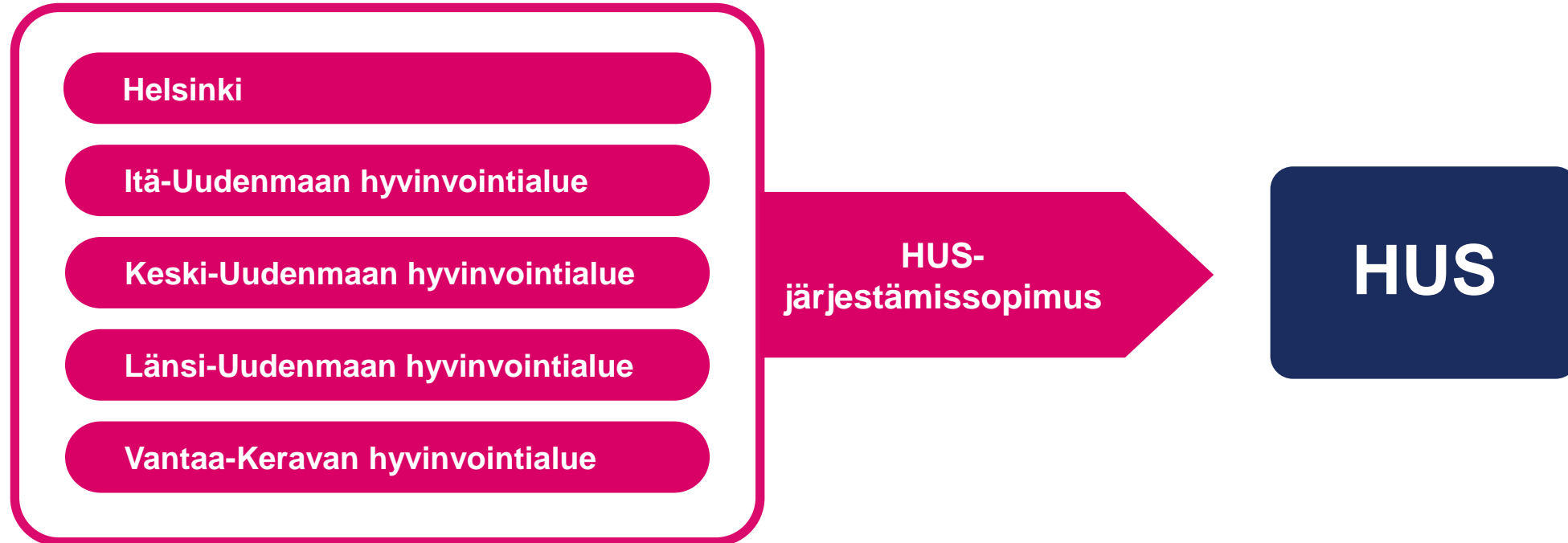
Järjestämisvastuuseen sisältyy

- vastuu lakisääteisistä tehtävistä
- päätöksenteko sote-palvelujen yhdenvertaisesta saatavuudesta, palvelujen tarpeen, määrän ja laadun määrittämisestä ja tuottamistavoista
- vastuu asiakkaan palvelujen yhteensovittamisesta eri toimijoiden kesken
- tuottamisen valvonta
- viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttäminen (julkisen vallan käyttö)
- vastuu palvelujen lisäksi mm. ennaltaehkäisevästä sosiaali- ja terveydenhuollosta, koulutus- ja tutkimustoiminnasta, poikkeusoloihin ja häiriötilanteisiin varautumisesta sekä huoltovarmuudesta

Hyvinvointialueella oltava

- riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä niin, että alue pystyy huolehtimaan asukkaidensa palvelutarpeen mukaisesta sosiaali- ja terveystalouden saatavuudesta kaikissa tilanteissa
- palveluksessaan toiminnan edellyttämä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstö ja muu henkilöstö
- hallinnassaan asianmukaiset toimitilat, toimintavälineet ja muut tarvittavat toimintaedellytykset
- järjestämisvastuunsa toteuttamisen edellyttämä riittävä oma palveluntuotanto

Järjestämisvastuu Uudellamaalla

- Ensisijainen vastuu palvelujen järjestämisestä lukuun ottamatta HUS:n lakisääteisiä tehtäviä

- Lakisääteiset tehtävät
- HUS-järjestämissopimuksella siirretyt tehtävät

Ostopalvelut ja vuokratyövoiman käyttö

- Monituottajuus on edelleen mahdollista lainsäädännön reunaehdot huomioiden.
- Palveluja voidaan hankkia yksityiseltä palveluntuottajalta, jos se on tarpeen tehtävien tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi.
 - Hankittavien palvelujen on oltava sisällöltään, laajuudeltaan ja määrälliseltä osuudeltaan sellaisia, että hyvinvointialue pystyy huolehtimaan kaikissa tilanteissa järjestämismvastuunsa asianmukaisesta toteuttamisesta
 - Yksityisiltä palveluntuottajilta voidaan hankkia kaikkia palveluja, joiden hankkimista ei ole erikseen laissa kielletty (mm. sosiaalipäivystys, ympärivuorokautinenpäivystys)
 - Voi hankkia kokonaisuudessaan lääketieteelliset tai hammaslääketieteelliset tukipalvelut sekä niihin liittyvän erityisosaamisen.
- Palveluseteliä voidaan käyttää.
- Hyvinvointialueen palveluissa voidaan käyttää yksityiseltä palveluntuottajalta hankittua työvoimaa tai vuokratyövoimaa.
 - Hankittu/vuokrattu työntekijä on hyvinvointialueen suorassa työnjohdollisessa alaisuudessa
 - Ympärivuorokautisessa päivystyksessä voidaan käyttää vuokrattua työvoimaa täydentävästi. Laajempi käyttö on sallittua tilapäisesti tai henkilöstön saatavuusongelmissa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

- Kunnan, hyvinvointialueen ja HUS-yhtymän hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävät:
 - Ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä omassa toiminnassaan.
 - Strategisessa suunnittelussa asetettava tavoitteet ja määriteltävä toimenpiteet.
 - Tehtävä päätösten vaikutusten ennakoarvointi ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin.
 - Nimettävä terveyden- ja hyvinvoinnin edistämisen vastuutaho.
 - Seurattava asukkaiden elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin.
 - Raportoitava valtuustolleen vuosittain ja valmisteltava valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja –suunnitelma.
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä kunnan, hyvinvointialueen ja HUS-yhtymän on tehtävä yhteistyötä:
 - toistensa kanssa ja tuettava toisiaan asiantuntemuksellaan
 - alueella toimivien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa.
- Kunnan ja hyvinvointialueen on edistettävä järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia.
- Hyvinvointialue järjestää vuosittaiset alueelliset neuvottelut tavoitteista, toteutuksesta ja seurannasta

Palveluja kehitetään Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelmassa

- Ohjelmassa kehitetään perustason sosiaali- ja terveyspalveluja. Se tähtää sosiaali- ja terveydenhuollon toimintatapojen uudistamiseen ja ihmislähtöisten palvelukokonaisuuksien kehittämiseen.
- Alueellisissa kehittämishankkeissa painotetaan erityisesti palveluiden saatavuutta edistäviä toimia perusterveydenhuollossa, sosiaalihuollossa, mielenterveyspalveluissa ja monialaisessa kuntoutuksessa.
 - Hoitoon pääsyn parantaminen ja psykososiaalisten menetelmien käyttöönotto kaikille ikäryhmille tulee sisältyä kaikkiin hankkeisiin.
- Valtionavustuksia saavat hyvinvointialueiden mukaiset hankekokonaisuudet. Avustuksia voi käyttää vuosina 2020–2023.
 - Vuonna 2020 myönnettiin noin 70 miljoonaa euroa.
 - Vuonna 2021 haettavana on 141 miljoonaa euroa.

Tulevaisuuden sosiaali- ja terveystieteiden keskus

VISIO

Henkilöstön asema

Sote-uudistus

Henkilöstö siirtyy tehtäviensä mukana

- Kuntien ja kuntayhtymien palveluksessa oleva sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen henkilöstö siirtyy uudistuksen yhteydessä tehtäviensä mukana hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien palvelukseen.
- Lisäksi opiskeluhuollon kuraattorit ja koulupsykologit siirtyvät hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien palvelukseen.
- Kuntien palveluksessa olevat sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tukipalvelutehtävissä työskentelevät siirtyvät hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien palvelukseen, jos heidän työtehtävistään vähintään puolet on kunnan sosiaali- tai terveydenhuollon tai pelastustoimen tukitehtäviä
 - Mm. keskitetty ruokahuolto, siivous, laitehuolto, toimisto- ja hallintopalvelut, palkanlaskenta, talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut, ICT-palvelut, kiinteistötoimi, laboratoriot ja kuvantamispalvelut

Siirtyminen liikkeenluovutuksella

- Kun henkilöstö siirtyy hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien palvelukseen ja työnantaja vaihtuu, katsotaan tämä lakiesityksen perusteella liikkeenluovutukseksi
- Liikkeenluovutussäätely koskee myös mitättömyys- ja irtisanomissäätelytapauksia, jos henkilöstöä on siirtynyt aiemmin
- Henkilöstö siirtyy ns. vanhoina työntekijöinä ja säilyttää siirtymähetkellä voimassa olevat työ- tai virkasuhteeseen liittyvät oikeudet ja velvollisuudet
- Uudistuksen edellyttämät järjestelyt valmistellaan yhteistoiminnassa hyvinvointialueiden, kuntien ja kuntien henkilöstön edustajien kanssa

Valtion ohjaus

Sote-uudistus

Strateginen valtion ohjaus

- Valtion ohjaus on strategisen tason ohjausta, joka keskittyy hyvinvointialueen järjestämistehtäviin.
- Ohjauksessa pyritään kumppanuuteen ja vuorovaikutukseen
- Ohjauksella ei puututa yksityiskohtaisesti tai velvoittavasti hyvinvointialueen tehtäviin ja palvelutuotantoon. Valtio ei ohjaa esim. hyvinvointialueen palveluverkkoa.
- Ohjaus koostuu mm. hyvinvointialueen vuotuisista ohjausneuvotteluista, YTA-alueen yhteistyösopimuksesta ja investointien ohjausmenettelystä.
 - Hyvinvointialueen ohjausneuvottelut keskittyvät hyvinvointialueen järjestämistehtäviin. Ministeriöt voivat antaa hyvinvointialueille toimenpidesuosituksia.
 - Yhteistoiminta-alueen (YTA) yhteistyösopimuksen tavoitteena on varmistaa yhteistyöalueeseen kuuluvien hyvinvointialueiden työnjako, yhteistyö ja yhteensovittaminen siltä osin kuin se on tarpeellista hyvinvointialueiden lakisääteisten tehtävien toteutumisen ja sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusvaikuttavuuden turvaamiseksi.
 - Investointien ohjausmenettelyn tarkoituksena on varmistaa, että hyvinvointialue suunnittelee investoinnit taloudellisesti kestävästi siten, että niihin käytettävissä oleva rahoitus riittää ja että eri hyvinvointialueiden laajoja investointeja koskevat hankkeet suunnitellaan valtakunnallisten strategisten tavoitteiden mukaisesti ja kustannusvaikuttavasti huomioiden muiden hyvinvointialueiden vastaavat suunnitelmat.

Kansalliskielet – kielelliset oikeudet ja palvelujen kieli

- Kielellisissä oikeuksissa säilyvät nykyiset peruslähtökohdat:
 - Yksikielisillä hyvinvointialueilla palvelut järjestetään hyvinvointialueen kielellä, kaksikielisellä hyvinvointialueella molemmilla kansalliskielillä
 - Oikeus käyttää saamen kieltä sote-palveluissa saamelaisten kotiseutualueella ja tietyissä sote-palveluissa Lapin hyvinvointialueella
- Ruotsinkielisten erityisosaamista edellyttävien palvelujen osalta turvataan osaaminen säätämällä kaksikielisten hyvinvointialueiden yhteistyövelvoitteesta.
- Kansalliskielilautakunta hyvinvointialueen virallinen toimielin ja sillä on lailla säädettyjä tehtäviä.
- Kaksikielisten hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksen koordinaatiosta vastaa Varsinais-Suomen hyvinvointialue ja ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tuesta Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue.
- Kansalliskielilautakunnan ja saamen kielen lautakunnan puheenjohtajalla on läsnäolo- ja puheoikeus aluehallituksen kokouksissa.
- Saamenkielen lautakunnan kokoonpano
 - Saamelaiskäräjillä ja Kolttien kyläkokouksella on yhteensä oikeus nimetä vähintään 40 % jäsenistä. Kolttien kyläkokouksella on yksi edustaja.

Hyvinvointialueiden ja kuntien rahoitus

Sote-uudistus

Kunnista siirretään hyvinvointialueille koko maan tasolla yhtä paljon kustannuksia ja tuloja

Siirtyvät sote-palvelujen ja pelastustoimen kustannukset 20,63 mrd. euroa

Siirrettävät valtionosuudet
7,16 mrd. euroa

- Soten osuus laskennallisista kustannuksista ja lisäosista, yht. 5,34 mrd. euroa
- Lisäksi 70 % veromenetysten korvauksista, yht. 1,84 mrd. euroa

Siirrettävät verotulot
13,5 mrd. euroa

- Yhteisöverosta siirretään n. 0,67 mrd. euroa
- Kunnallisveron tuottoa alennetaan 12,8 mrd. euroa; kaikkien kuntien kunnallisveroprosentteja alennetaan 12,39 %-yksiköllä

PERIAATE:

Kuntien väliset kunnallisveroprosenttien vaihteluvälit ja kuntalaisten veroasteet pysyvät ennallaan 12,39 %-yksikön (arvio) siirron jälkeen.

Ansiotulojen verotus ja yhteisöverotus

- Ansiotuloverotuksen muutokset toteutetaan nykyisen verojärjestelmän sisällä vähennyksiä sekä valtion ja kuntien veroprosentteja muuttamalla.
- Samalla valtion- ja kunnallisverotuksen veropohjat yhdistetään.
- Kaikkien kuntien kunnallisveroprosentteja alennetaan 12,39 %-yksikköä (tämän hetken arvio) ja valtion verotusta kiristetään vastaavasti.
- Uudistuksen ei ole tarkoitus keventää eikä kiristää kenenkään verotusta.
 - Ansiotuloverotukseen tehtävät muutokset toteutetaan siten, että niillä on mahdollisimman vähän vaikutusta verovelvollisten verotuksen tasoon.
 - Ansiotulojen verotusta on kevennettävä tämän hetken arvion mukaan n. 200 milj. eurolla, jotta ansiotuloverotus ei kiristyisi.
- Kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta pienennetään yhdellä kolmasosalla ja valtion osuutta kasvatetaan vastaavasti.

Kiitos!

soteuudistus.fi

#sote #soteuudistus

Sote-uudistus